

Қазақстан Республикасы экология және
табиғи ресурстар министрлігі

«Қазгидромет» РМК

2025 ж. «19-21» шілде күніне арналған

**Қазақстан Республикасының таулы аймақтары бойынша жауын-шашындық генезисі
бар сел қаупінің күнделікті бюллетені №53**

(Бюллетеньнің қолданылу мерзімі: 2025 жылғы 18 шілде сағат 20:00-ден 21 шілде сағат 20:00-ге дейін)

құрастырылған күні: 18.07.2025 ж.

Мекен жайы: Алматы қ., Абай көшесі, 32
Астана қ., Мәңгілік ел,

Сел үдерістерін зерттеу және
селді болжау басқармасының
басшысы:

Яфязова Р.

тел.: 8(727) 267-53-38

e-mail: seli@meteo.kz

Кезекші синоптик:

Алданбергенова А.

тел.: 8(7172) 79-83-75

e-mail: ukpp@meteo.kz

2025 жылғы «19-21» шілде

Қазақстан Республикасының аумағы бойынша жаңбыр генезисті сел қауіптілігі туралы Кеңес беру

Облыстар	Сел қауіп бар аудандар	Гидрометеорологиялық жағдай
Алматы	Іле Алатауы	Қар жамылғысы 4000 м жуық және одан жоғары жатыр. Нөлдік изотерма таңғы сағат 5-те 4490 м биіктікте болды. Жоғары температуралық фон күтілуде, орташа тәуліктік ауа температурасы 0,4 °С өсті. Мұздықтардың еруі жалғасуда, өзендердегі су деңгейінің айтарлықтай өсуі байқалмайды. 19 шілде күндіз кей жерлерде өткінші жаңбыр (1-4 мм), найзағай. Жаңбыр генезисті сел қауіптілігі жоқ. 20, 21 шілде күндіз жаңбыр (1-10 мм), найзағай. Жаңбыр генезисті сел қауіптілігі жоқ.
	Күнгей Алатауы	Қар жамылғысы 4000 м жуық және одан жоғары жатыр. Жоғары температуралық фон күтілуде, орташа тәуліктік ауа температурасы 1,5 °С өсті. Мұздықтардың еруі жалғасуда, өзендердегі су деңгейінің айтарлықтай өсуі байқалмайды. 19 шілде күндіз кей жерлерде өткінші жаңбыр (1-2 мм), найзағай. Жаңбыр генезисті сел қауіптілігі жоқ. 20, 21 шілде күндіз жаңбыр (1-10 мм), найзағай. Жаңбыр генезисті сел қауіптілігі жоқ.
	Теріскей Алатау	Қар дақтары 4000 м биіктіктен жоғары жатыр. Жоғары температуралық фон күтілуде, орташа тәуліктік ауа температурасы 2,1 °С өсті. Мұздықтардың еруі жалғасуда, өзендердегі су деңгейінің айтарлықтай өсуі байқалмайды. 19 шілде күндіз кей жерлерде өткінші жаңбыр (1-2 мм), найзағай. Жаңбыр генезисті сел қауіптілігі жоқ. 20, 21 шілде күндіз жаңбыр (1-10 мм), найзағай. Жаңбыр генезисті сел қауіптілігі жоқ.
Жетісу	Жетісу Алатауы	Қар жамылғысы 4000 м жуық және одан жоғары жатыр. Жоғары температуралық фон күтілуде, Жетісу Алатауының солтүстік-батыс бөлігінде орташа тәуліктік ауа температурасы 0,2 °С өсті; батыс бөлігінде орташа тәуліктік ауа температурасы 0,2 °С өсті. Мұздықтардың еруі жалғасуда, өткен тәулікте бөлек өзендерде су деңгейінің өсуі байқалды. 19 шілде күндіз аздаған жаңбыр (0,0-0,9 мм), найзағай. Жаңбыр генезисті сел қауіптілігі жоқ. 20, 21 шілде жаңбыр (1-10 мм), найзағай. Жаңбыр генезисті сел қауіптілігі жоқ.
Жамбыл	Қырғыз Алатауы	Қар дақтары 4000 м биіктіктен жоғары жатыр. Жоғары температуралық фон күтілуде, орташа тәуліктік ауа температурасы 1,3 °С өсті. Мұздықтардың еруі жалғасуда, өзендердегі су деңгейінің айтарлықтай өсуі байқалмайды. 19 шілде күндіз кей жерлерде өткінші жаңбыр (1-3 мм), найзағай. Жаңбыр генезисті сел қауіптілігі жоқ. 20 шілде жаңбыр (1-2 мм), найзағай. Жаңбыр генезисті сел қауіптілігі жоқ. 21 шілде жауын-шашынсыз. Жаңбыр генезисті сел қауіптілігі жоқ.
	Талас Алатауы	
Түркістан	Талас Алатауы	Қар дақтары 4000 м биіктіктен жоғары жатыр. Жоғары температуралық фон күтілуде, орташа тәуліктік ауа температурасы 1,1 °С өсті. Мұздықтардың еруі жалғасуда, өзендердегі су деңгейінің айтарлықтай өсуі байқалмайды. 19 шілде жауын-шашынсыз. Жаңбыр генезисті сел қауіптілігі жоқ. 20, 21 шілде жауын-шашынсыз. Жаңбыр генезисті сел қауіптілігі жоқ.
	Өгем жотасы	

Маңғыстау	Маңғыстау таулары	Жоғары температуралық фон күтілуде, орташа тәуліктік ауа температурасы 1,2 °С өсті. 19 шілде жауын-шашынсыз. Жаңбыр генезисті сел қауіптілігі жоқ. 20, 21 шілде жауын-шашынсыз. Жаңбыр генезисті сел қауіптілігі жоқ.
Абай	Тарбағатай	Ауа температурасының біртіндеп төмендеуі күтілуде, орташа тәуліктік ауа температурасы өзгеріссіз. 19 шілде күндіз кей жерлерде аздаған жаңбыр (0,1-0,9), найзағай. Жаңбыр генезисті сел қауіптілігі жоқ. 20 шілде жаңбыр, кей жерлерде қатты жаңбыр (1-16 мм), найзағай, бұршақ, дауыл. Тарбағатайда қарқынды ұзақ жауын-шашын түскенде сел түзілуі мүмкін. Сел қауіптілігі бар аймақта тәртіп ережелерін сақтаңыз. 21 шілде жаңбыр (1-5 мм), найзағай. Жаңбыр генезисті сел қауіптілігі жоқ.
Шығыс Қазақстан	Сауыр	Ауа температурасының біртіндеп төмендеуі күтілуде, орташа тәуліктік ауа температурасы 0,4 °С төмендеді. 19 шілде жауын-шашынсыз. Жаңбыр генезисті сел қауіптілігі жоқ. 20 шілде жаңбыр, кей жерлерде қатты жаңбыр (1-20 мм), найзағай, бұршақ, дауыл. Сауыр тауында қарқынды ұзақ жауын-шашын түскенде сел түзілуі мүмкін. Сел қауіптілігі бар аймақта тәртіп ережелерін сақтаңыз. 21 шілде жаңбыр (1-5 мм), найзағай. Жаңбыр генезисті сел қауіптілігі жоқ.
	Қазақстандық Алтай	Ауа температурасының біртіндеп төмендеуі күтілуде, Қазақстандық Алтайдың солтүстік-батыс бөлігінде орташа тәуліктік ауа температурасы 1,8 °С өсті; оңтүстік-шығыс бөлігінде орташа тәуліктік ауа температурасы 0,6 °С. Жауған жауын-шашын себебінен солтүстік-батыс бөлігінде топырақтың жоғары ылғалдануы сақталады. 19 шілде күндіз кей жерлерде жаңбыр (1-8 мм), найзағай, бұршақ, дауыл. Жаңбыр генезисті сел қауіптілігі жоқ. 20 шілде жаңбыр, кей жерлерде қатты жаңбыр (1-20 мм), найзағай, бұршақ, дауыл. Қазақстанның Алтай тауларында қарқынды ұзақ жауын-шашын түскенде сел түзілуі мүмкін. Сел қауіптілігі бар аймақта тәртіп ережелерін сақтаңыз. 21 шілде жаңбыр (1-5 мм), найзағай. Жаңбыр генезисті сел қауіптілігі жоқ.

Жаңбыр генезисті сел қауіптілігінің деңгейі (1 Қосымша)

!!! Ескерту: Сел қауіпті ауданда тәртіп ережесін сақтаңыз (2 Қосымша)

Жаңбыр генезисті сел қауіптілігінің деңгейі

Сел қауіптілігінің деңгейлері	Сел қауіптілігінің деңгейін анықтайтын факторлар	Селдің қалыптасу ықтималдығы	Қауіптілік дәрежесі	Қорғау шаралары
	Маусымдық қар сызығы жайғасуының, ауа температурасының, топырақ ылғалдылығының жоғары мәндері; болжамды сұйық жауын-шашын мөлшері ≥ 30 мм (өте қатты жаңбыр) және нақты жауған сұйық жауын-шашын мөлшері ≥ 40 мм	Сұйық жауын-шашынның өте қатты жауу ықтималдығы және ұзаққа созылатын сел түзуші қарқынды жауын-шашынның нақты жаууы (≥ 40 мм)	Халық пен шаруашылық нысандары үшін үлкен қауіп	Мемлекеттік басқару органдары мен халықты хабардар ету.
	Маусымдық қар сызығы жайғасуының, ауа температурасының, топырақ ылғалдылығының жоғары мәндері; болжамды сұйық жауын-шашын мөлшері 15-29 мм (қатты жаңбыр)	Ұзаққа созылатын сел түзуші қарқынды жауын-шашынның (≥ 40 мм) жауу ықтималдығы	Халық пен шаруашылық объектілері үшін потенциалды қауіп	Мемлекеттік басқару органдары мен халықты хабардар ету.
	Маусымдық қар сызығы жайғасуының, ауа температурасының, топырақ ылғалдылығының салыстырмалы түрде төмен мәндері; болжамды сұйық жауын-шашын мөлшері 15-29 мм (қатты жаңбыр)	Ұзаққа созылатын сел түзуші қарқынды жауын-шашынның (≥ 40 мм) жауу ықтималдығы	Төмен таулы аймақта селдің пайда болу аймағында адамдар үшін потенциалды қауіп	Мемлекеттік басқару органдарына және халыққа хабарлау.
	Төмен ауа температурасы, топырақтың ылғалдылығы, сұйық жауын-шашынның болмауы.	Селдің қалыптасу жағдайлары жоқ	Қауіптілік жоқ	Сел қауіптілігі бар аймақта тәртіп ережелерін сақтау, «Абайлаңыз, сел қауіптілігі бар телім» ескерту қалқандарын назарға алу

Сел қауіптілігінің белгілері және Сел қауіптілігі бар аймақта тәртіп ережелері

Тауларға бару және онда болу жоспарланғанда, ауа райының өзгерістерін және дауылды ескертулерді бақылау қажет. Сел қауіпі туындаған жағдайда, сел қауіпі бар аймақта тәртіп ережелерін сақтау керек. Сел ағынының тереңдігі 40-50 м жетуі мүмкін (әсіресе арнаның бұрылыстарында), ағынның қозғалу жылдамдығы-5-10 м/с және одан жоғары (жекелеген жағдайларда 15-20 м/с дейін) болады. Егер адам сел ағынына түссе, өлімге алып келуі сөзсіз, сондықтан қауіпсіздік шараларын сақтау ерекше мәнге ие болады.

Қатты жауын-шашынның түсуінен туындаған сел қауіптілігінің белгілері

- ✓ Өзендегі судың шығыны мен лайлылығының күрт артуы.
- ✓ Өзен арнасының жоғарғы бөлігінде балшық шаңы бұлтының және гүрілдің пайда болуы.
- ✓ Селге жақын жерде топырақ беткейін шайқау.

Сел қауіптілігі бар аймақта тәртіп ережелері

- ✓ Өзен арнасына (жайылмасына), құрғақ арнаға және көл бөгетіне жақын жерде демалуға және шатырлы лагерь құруға болмайды.
- ✓ Бақылаушыны алға қойыңыз, сонда ол алда не болып жатқанын көреді және төнген қауіп туралы ескертеді, сонымен қатар өзеннен су алуға барғанда.
- ✓ Сұйық жауын-шашынның қарқынды түсуі және сел қауіптілігінің басқа да белгілері кезінде өзен арнасынан (жайылмасынан), құрғақ арнадан алыстау және аңғардың баурайы бойынша 40-50 м жоғары көтерілу.
- ✓ Сел өткен кезде одан өзен арнасының бойымен қашуға болмайды, аңғардың баурайы бойымен 40-50 м жоғары көтерілу керек (сел тасқынынан тастар ұшуы мүмкін).
- ✓ Тік жартастар мен тік беткейлердің астында тоқтамаңыз (топырақ беткейінің шайқалуынан, сел жақын жерде, құламалар мен тастың түсуі болуы мүмкін).
- ✓ Сел өткеннен кейін өзен арнасына түспеу, өйткені арнада сел қайта қалыптасу мүмкін.
- ✓ Сел жүріп өткеннен соң беткейлердің сырғуынан, үзілген немесе салбырап тұрған электр сымдарынан, бүлінген газ магистралынан абай болған жөн.

2025 жылғы «19» шілдеге
ҚР таулы аудандары бойынша ауа-райы болжамы

Іле Алатау	Күндіз кей жерлерде өткінші жаңбыр (1-4 мм), найзағай. Оңтүстік-батыстан жел соғады, күші 9-14, күндіз екпіні 15-20 м/с. 2000 м: Ауа температурасы түнде 12-17, күндіз 24-29 градус жылы. 3000 м: Ауа температурасы түнде 7-12, күндіз 13-18 градус жылы.
Күнгей Алатау	Күндіз кей жерлерде өткінші жаңбыр (1-2 мм), найзағай. Оңтүстік-батыстан жел соғады, күші 9-14, күндіз екпіні 15-20 м/с. Ауа температурасы түнде 13-18, күндіз 25-30 градус жылы.
Теріскей Алатау	Күндіз кей жерлерде өткінші жаңбыр (1-2 мм), найзағай. Оңтүстік-батыстан жел соғады, күші 9-14, күндіз екпіні 15-20 м/с. Ауа температурасы түнде 13-18, күндіз 27-32 градус жылы.
Жетісу Алатау	Күндіз аздаған жаңбыр (0,0-0,9 мм), найзағай. Оңтүстік-батыстан жел соғады, күші 9-14 м/с. 2000 м: Ауа температурасы түнде 8-13, күндіз 16-21 градус жылы. 3000 м: Ауа температурасы түнде 5-10, күндіз 15-20 градус жылы.
Қырғыз Алатау	Күндіз кей жерлерде өткінші жаңбыр (1-3 мм), найзағай. Оңтүстік-батыстан соғатын жел солтүстік-батыс желіне ауысады, күші 9-14, күндіз кей жерлерде 15-20 м/с. Ауа температурасы түнде 14-19, күндіз 32-37 градус жылы болады.
Талас Алатау (Жамбыл облысы)	Күндіз кей жерлерде өткінші жаңбыр (1-3 мм), найзағай. Оңтүстік-батыстан соғатын жел солтүстік-батыс желіне ауысады, күші 9-14, күндіз кей жерлерде 15-20 м/с. Ауа температурасы түнде 14-19, күндіз 32-37 градус жылы болады.
Талас Алатау (Түркістан облысы)	Жауын-шашынсыз. Оңтүстік-батыстан соғатын жел солтүстік-шығысқа ауысады, күші 8-13 м/с. Ауа температурасы түнде 13-18, күндіз 25-30 градус жылы.
Өгем жотасы	Жауын-шашынсыз. Оңтүстік-батыстан соғатын жел солтүстік-шығысқа ауысады, күші 8-13 м/с. Ауа температурасы түнде 15-20, күндіз 28-33 градус жылы.
Маңғыстау таулары	Жауын-шашынсыз. Солтүстіктен, солтүстік-шығыстан жел соғады, күші 7-12 м/с. Ауа температурасы түнде 25-30 жылы, күндіз 35-40 градус қатты ыстық.
Сауыр	Жауын-шашынсыз. Оңтүстік-шығыстан соғатын жел оңтүстік-батысқа ауысады, күші 9-14 м/с. Ауа температурасы түнде 17-22, кей жерлерде 12 градус жылы, күндіз қатты ыстық 30-35 градус, кей жерлерде 25 градус жылы.
Тарбағатай	Күндіз кей жерлерде аздаған жаңбыр (0,1-0,9), найзағай. Оңтүстік-шығыстан соғатын жел солтүстік-батысқа ауысады, күші 9-14, күндіз кей жерлерде 15-20, екпіні 25 м/с. Ауа температурасы түнде 16-21, кей жерлерде 25 градус жылы, күндіз қатты ыстық 33-38, кей жерлерде өте қатты ыстық 42 градус.
Қазақстандық Алтай	Күндіз кей жерлерде жаңбыр (1-8 мм), найзағай, бұршақ, дауыл. Оңтүстік-шығыстан соғатын жел солтүстік-батысқа ауысады, күші 9-14, кей жерлерде 15-20, күндіз екпіні 25 м/с. Ауа температурасы түнде 18-23, кей жерлерде 13 градус жылы, күндіз қатты ыстық 32-37 градус, кей жерлерде 28 градус жылы.

2025 жылғы «20-21» шілдеге арналған
ҚР таулы аумағы бойынша консультативтік болжам

Алматы: 20-21 шілде күндіз жаңбыр (1-10 мм), найзағай. Ауа температурасы түнде 8-13 градус жылы, күндіз 22-27 градус жылы.

Жетісу: 20-21 шілде жаңбыр (1-10 мм), найзағай. Ауа температурасы түнде 9-14 градус жылы, күндіз 20-25 градус жылы.

Жамбыл: 20 шілде жаңбыр (1-2 мм), найзағай. 21 шілде жауын-шашынсыз. Ауа температурасы түнде 13-18 градус жылы, күндіз 25-30 градус жылы.

Түркістан: жауын-шашынсыз. Ауа температурасы түнде 15-20 градус жылы, күндіз 32-37 градус жылы.

Маңғыстау: жауын-шашынсыз. Ауа температурасы түнде 26-31 градус жылы, күндіз 35-40 градус қатты ыстық.

Абай: 20 шілде жаңбыр, кей жерлерде қатты жаңбыр (1-16 мм), найзағай, бұршақ, дауыл. 21 шілде жаңбыр (1-5 мм), найзағай. Ауа температурасы 20 шілде түнде 12-17 градус жылы, 21 шілде түнде 10-15 градус жылы, күндіз 20-21 шілде 22-27 градус жылы.

Шығыс Қазақстан: 20 шілде жаңбыр, кей жерлерде қатты жаңбыр (1-20 мм), найзағай, бұршақ, дауыл. 21 шілде жаңбыр (1-5 мм), найзағай. Ауа температурасы 20 шілде түнде 13-18 градус жылы, күндіз 20-25 градус жылы, 20-21 шілде түнде 10-15 градус жылы, күндіз 22-27 градус жылы.